četvrtak, 7. travnja 2022.

P9_TA(2022)0128

Stanje u Afganistanu, posebno u pogledu prava žena

Rezolucija Europskog parlamenta od 7. travnja 2022. o stanju u Afganistanu, posebno u pogledu prava žena (2022/2571(RSP))

(2022/C 434/14)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Afganistanu,

— uzimajući u obzir najavu talibana o osnivanju privremene afganistanske vlade od 7. rujna 2021.,

— uzimajući u obzir Rezoluciju UN-a 2626 (2022) od 17. ožujka 2022. o produljenju mandata Misije UN-a za pomoć Afganistanu;

— uzimajući u obzir izjavu za medije Vijeća sigurnosti UN-a od 27. ožujka 2022. o Afganistanu,

— uzimajući u obzir popis finalista nagrade Saharov za slobodu mišljenja Europskog parlamenta za 2021. godinu,

— uzimajući u obzir Dane Afganistanki održane u Europskom parlamentu 1. i 2. veljače 2022.,

— uzimajući u obzir izjavu predsjednika Izaslanstva Europskog parlamenta za odnose s Afganistanom od 23. ožujka 2022. o najavi talibana o produljenju zabrane obrazovanja za učenice iznad šestog razreda i povezanu izjavu potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 23. ožujka 2022.,

— uzimajući u obzir izjavu potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika u ime Europske unije od 28. ožujka 2022. u kojoj se poziva na hitno ponovno otvaranje srednjih škola za djevojke,

— uzimajući u obzir Opću deklaraciju o ljudskim pravima,

— uzimajući u obzir Konvenciju UN-a o izbjeglicama iz 1951.,

— uzimajući u obzir Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979.,

— uzimajući u obzir Globalni sporazum UN-a za sigurne, propisne i zakonite migracije i Globalni sporazum UN-a o izbjeglicama, koji su uslijedili nakon Deklaracije iz New Yorka o izbjeglicama i migrantima, koju je Opća skupština UN-a jednoglasno donijela 19. rujna 2016.,

— uzimajući u obzir tematske smjernice EU-a o borcima za ljudska prava, promicanju i zaštiti prava djeteta, nasilju nad ženama i djevojčicama te borbi protiv svih oblika njihove diskriminacije,

— uzimajući u obzir članak 132. stavke 2. i 4. Poslovnika,

A. budući da je talibansko Ministarstvo obrazovanja u izjavi od 21. ožujka 2022. objavilo da je „posvećeno pravu na obrazovanje svih svojih građana” i da radi na „iskorjenjivanju svih vrsta diskriminacije”;

B. budući da su se *de facto* vlasti Afganistana 15. siječnja 2022. obvezale da će djevojčicama i djevojkama omogućiti povratak u školu na svim razinama nakon početka nove školske godine u drugoj polovici ožujka 2022.;

C. budući da su se djevojčice i djevojke diljem Afganistana trebale vratiti u školu 23. ožujka 2022.; budući da su talibani do daljnjega produljili zabranu pohađanja sedmog i viših razreda za učenice dok se ne donese odluka o tome koje su uniforme najprikladnije za djevojke i djevojčice; budući da se time uskraćuje srednjoškolsko obrazovanje za više od milijun djevojčica, što predstavlja kršenje temeljnog prava na obrazovanje sve djece, kako je utvrđeno u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima;

D. budući da se Afganistan nalazi na posljednjem mjestu prema svjetskom indeksu za žene, mir i sigurnost, što ga čini najopasnijom zemljom za žene; budući da prema posebnim postupcima UN-a talibanski vođe pokušavaju izbrisati žene i djevojčice iz javnog života sustavnom rodno uvjetovanom diskriminacijom i nasiljem;

E. budući da su od preuzimanja zemlje 15. kolovoza 2021. talibani ukinuli Ministarstvo ženskih poslova i ponovno uspostavili nekadašnje Ministarstvo poroka i vrlina; budući da su talibani *de facto* ukinuli sve zakone koji su prethodno bili na snazi, uključujući one o zaštiti žena, te nametnuli stroga ograničenja u pogledu ostvarivanja prava na mirno okupljanje, slobodu izražavanja i prava žena na rad, obrazovanje i zdravstvenu skrb; budući da je od talibanskog preuzimanja vlasti zatvoreno Afganistansko neovisno povjerenstvo za ljudska prava (AIHRC);

F. budući da prema novoj direktivi Afganistanke ne smiju putovati dalje od 45 milja (72 km) od svojeg doma bez pratnje bliskog muškog rođaka; budući da se ta direktiva nastavlja na direktivu izdanu u studenom 2021. kojom se televizijskim postajama zabranjuje emitiranje programa u kojima sudjeluju žene;

G. budući da se mirni prosvjedi za prava žena u Afganistanu guše silom; budući da dolazi do otmica boraca za ljudska prava i da unatoč opetovanim pozivima da ih se oslobodi nema nikakvih informacija o tome gdje se nalaze; budući da osobe koje su puštene iz pritvora i dalje strahuju za svoje živote;

H. budući da se svakodnevno prijavljuju kršenja ljudskih prava, uključujući uhićenja, pritvaranja, otmice, mučenja, prijetnje, iznude, izvansudska pogubljenja i napade na borce za ljudska prava i članove njihovih obitelji; budući da i dalje nije utvrđeno tko je odgovoran za spomenuta kršenja prava; budući da su posebno pogođeni borci za ljudska prava žena; budući da su posebne mete postale manjinske skupine, primjerice zajednica Hazara;

I. budući da je siromaštvo primoralo afganistanske obitelji na dogovaranje brakova i prikupljanje miraza za njihove kćeri te budući da se od provedbe zabrane školovanja za djevojčice i djevojke u Afganistanu broj dječjih brakova povećao za 500 %; budući da je prije talibanskog preuzimanja vlasti 35 % djevojčica i djevojaka bilo u braku prije navršenih 18 godina, a njih 9 % prije navršenih 15 godina;

J. budući da Afganistan ima jednu od najviših stopa smrtnosti novorođenčadi na svijetu i da svake godine tisuće žena umiru od uzroka povezanih s trudnoćom koji se mogu lako spriječiti; budući da se socioekonomska situacija, koja je bila iznimno nepovoljna i prije talibanskog preuzimanja vlasti, drastično pogoršala pod *de facto* upravom i posljedicama pandemije bolesti COVID-19, teških suša i oštre zime;

K. budući da je humanitarna kriza u Afganistanu jedna od kriza koje se najbrže pogoršavaju u svijetu i da ona nerazmjerno pogađa žene i djevojčice; budući da se gotovo 100 % afganistanskih kućanstava koja vode žene suočava s nesigurnošću opskrbe hranom; budući da su nove politike koje je uvela talibanska vlada uvelike utjecale na sposobnost žena da zarade za život i gurnule ih u još veće siromaštvo, pri čemu su mnoge žene koje su na čelu kućanstava posebno teško pogođene;

L. budući da je prema izvješću Međunarodne organizacije za migracije iz ožujka 2022. više od 1,258 milijuna Afganistanaca pobjeglo iz svoje zemlje 2021., što je dvostruko više nego posljednjih godina; budući da se istodobno broj interno raseljenih osoba koje se vraćaju u svoje domove utrostručio te je 2021. dosegnuo rekordnih 3,06 milijuna povratnika; budući da je diljem regije gotovo 5 milijuna Afganistanaca i dalje raseljeno izvan zemlje te ih je 90 % smješteno u Pakistanu i Iranu;

četvrtak, 7. travnja 2022.

M. budući da se prema podacima visokog povjerenika UN-a za izbjeglice 35 % žena i djevojčica zbog rodno uvjetovanog nasilja ne osjeća sigurnima pri traženju utočišta u susjednom Iranu i Pakistanu; budući da je u škole ondje upisano samo 70 % djevojaka i djevojčica, u usporedbi s 92 % dječaka;

N. budući da je EU povećao svoju potporu stanovništvu pokretanjem projekata vrijednih više od 268,3 milijuna EUR usmjerenih na održavanje obrazovanja, sredstava za život i zaštitu javnog zdravlja; budući da su ti projekti dio ukupnog paketa potpore EU-a u iznosu od 1 milijarde EUR koji je Komisija najavila u listopadu 2021., a koji uključuje pomoć izbjeglicama, migrantima i interno raseljenim osobama te potporu borcima za ljudska prava i organizacijama civilnog društva;

O. budući da je prema Reporterima bez granica u Afganistanu zatvoren 231 medijski kanal, dakle 40 % ukupnog broja medijskih kanala u toj zemlji; budući da su od 6 400 novinara koji su izgubili posao njih 80 % žene; budući da su uvedena ograničenja kojima se zabranjuju lokalni i međunarodni mediji, kao što je BBC, te da su zabilježeni slučajevi uhićenih, pritvorenih i pretučenih novinara;

P. budući da sankcije protiv subjekata i pojedinaca povezanih s talibanima ne bi smjele sprečavati financijske transakcije povezane s humanitarnom pomoći i pružanjem osnovnih usluga od strane nevladinih organizacija;

Q. budući da su do 15. kolovoza 2021., u bivšoj Republici Afganistanu, žene zauzimale visoke položaje kao zastupnice u parlamentu, ministrice, sutkinje, guvernerke, odvjetnice i veleposlanice; budući da su talibanske snage prisilno uklonile legitimne bivše vladine dužnosnike i u svoju novu nepriznatu *de facto* vladu nisu uvrstile žene; budući da te *de facto* vlasti ne odlikuje uključiva zastupljenost raznolikog afganistanskog društva;

R. budući da su obavještajne agencije upozorile da Afganistan ne smije postati sigurno utočište za terorističke organizacije;

1. izražava duboku zabrinutost zbog humanitarne krize i krize ljudskih prava koja se odvija u Afganistanu od talibanskog preuzimanja vlasti; ponovno izražava nepokolebljivu solidarnost i predanost afganistanskom narodu; naglašava da bi trebalo poštovati temeljna prava i slobode koje je afganistanski narod uživao posljednjih 20 godina;

2. izražava žaljenje zbog činjenice da se od talibanskog preuzimanja vlasti položaj žena i djevojčica u Afganistanu neprestano pogoršava; osuđuje stalnu usredotočenost talibana na brisanje žena i djevojčica iz javnog života i uskraćivanje njihovih temeljnih prava, uključujući pravo na obrazovanje, rad, kretanje i zdravstvenu skrb;

3. najoštrije osuđuje odluku talibana da se do daljnjega odgodi povratak djevojčica od šestog razreda nadalje u školu, unatoč tome što su se prethodno obvezali da će svakom građaninu omogućiti pristup obrazovanju; potiče talibane da poništе svoje odluke i ograničenja koja su posebno usmjerena na žene i djevojčice te da ponovno otvore Ministarstvo za ženska pitanja;

4. naglašava da pristup obrazovanju za žene i djevojčice mora, sa strane EU-a i njegovih država članica, biti ključan uvjet za bilo kakav daljnji dijalog s *de facto* vlastima u Afganistanu;

5. poziva talibane da poštuju svoje obveze u pogledu jamčenja prava na obrazovanje svim afganistanskim građanima, uključujući žene i djevojčice;

6. žali zbog talibanske represije nad mirnim prosvjedima za prava žena u Afganistanu; poziva na trenutačno puštanje na slobodu policijske službenice Alije Azizi, koja je uhićena u Heratu u listopadu 2021., kao i na oslobađanje svih drugih aktivista za prava žena koji bi mogli biti pritvoreni te na zaustavljanje zastrašivanja i uznemiravanja tih aktivista; poziva na okončanje uznemiravanja, prijetnji i napada na nastavnike i studente;

7. poziva *de facto* vlasti da svim ženama i djevojčicama zajamče puna prava i pristup reproduktivnoj zdravstvenoj skrbi diljem Afganistana;

8. izražava ozbiljnu zabrinutost zbog toga što se od talibanskog preuzimanja Afganistana žene i djevojčice suočavaju s povećanim rizikom od iskorištavanja, uključujući rizik od toga da postanu žrtve trgovanja ljudima u svrhu prisilnog braka, seksualnog iskorištavanja i prisilnog rada; osuđuje rodno uvjetovano nasilje i diskriminaciju;

9. poziva *de facto* vlasti u Afganistanu da formiraju uključivu vladu koja ženama daje pravo da sudjeluju u postupku donošenja odluka na svim razinama; ustraje u tome da je potrebno razviti novu strategiju EU-a za Afganistan prilagođenu položaju žena i djevojčica kako bi se konkretno promicala prava žena i njihovo sudjelovanje u javnom životu;

10. podsjeća da EU ima čvrst stav u pogledu svakog političkog angažmana s talibanima, vođen tematskim mjerilima za angažman na temelju načela poštovanja ljudskih prava za sve i vladavine prava; smatra da je od 15. kolovoza 2021. došlo isključivo do pogoršanja tih mjerila, zbog čega se ne može opravdati *de facto* priznavanje talibanske vlade;

11. pozdravlja Rezoluciju UN-a 2626 (2022) od 17. ožujka 2022. o produljenju mandata Misije UN-a za pomoć Afganistanu; poziva EU i njegove države članice da podrže mandat posebnog predstavnika glavnog tajnika za Afganistan, uključujući suradnju sa svim relevantnim afganistanskim akterima i dionicima kako bi se osiguralo ponovno otvaranje škola za sve učenice bez daljnje odgode;

12. prima na znanje razgovore u Oslu održane u siječnju 2022. između europskih i američkih dužnosnika te talibanskog izaslanstva, kao i nedavno otkazivanje pregovora u Dohi od strane SAD-a kao odgovor na odluku talibana da se neće ponovno otvoriti škole za djevojčice; ističe da svi daljnji nacionalni razgovori s talibanima moraju uključivati predstavnike afganistanskih žena;

13. poziva EU i njegove države članice da pruže potporu i zaštitu osobama koje bježe iz Afganistana; ponavlja da je potrebno osigurati status afganistanskih odvjetnica, vođa civilnog društva, umjetnika, sportaša i drugih ranjivih osoba, posebno onih čiji su životi ugroženi, kao što su pripadnici skupine LGBTQI+; ponavlja svoj poziv na uspostavu posebnog viznog programa, poboljšanih programa preseljenja i učinkovite zajamčene zaštite afganistanskih izbjeglica;

14. naglašava da je važno riješiti problem rodno uvjetovanog nasilja s kojim se suočavaju afganistanske žene i djevojčice u zemljama domaćinima, posebno u Iranu i Pakistanu, te osigurati da pohađaju školu, sudjeluju na tržištu rada i imaju pristup zdravstvenim uslugama, uključujući usluge mentalnog zdravlja; podsjeća da su izbjeglice i osobe u tranzitu posebno izložene riziku od rodno uvjetovanog nasilja; stoga poziva na veće financiranje humanitarnih organizacija i agencija koje se zalažu za zaštitu;

15. poziva zemlje da odmah prestanu vraćati pojedince u Afganistan ili treće zemlje u kojima postoji rizik od njihova vraćanja u Afganistan; poziva na pomno praćenje afganistanskih državljana koji su već vraćeni, posebno djece;

16. osuđuje sve veći broj izvješća o ubojstvima, uznemiravanju i zastrašivanju etničkih i vjerskih manjina;

17. duboko je zabrinut zbog toga što talibani ponovno pružaju sigurno utočište terorističkim skupinama; ustraje u tome da talibani i *de facto* vlasti u Afganistanu moraju ispuniti svoje protuterorističke obveze;

18. podsjeća na svoje upute ESVD-u da pakistanskom vodstvu prenese da snosi odgovornost za sigurnost i stabilnost u Afganistanu te da mora iskoristiti svoj utjecaj na talibane kako bi se ostvarili ti ciljevi, uključujući osiguravanje temeljnih ljudskih prava za afganistanske žene i djevojčice;

19. ponovno potvrđuje potrebu da EU ojača suradnju sa zemljama srednje Azije i potakne njihovu konstruktivnu praktičnu ulogu u primanju afganistanskih izbjeglica; naglašava da se tom suradnjom ne bi smjela ugroziti EU-ova obrana temeljnih vrijednosti i vladavine prava;

20. ističe da će oslobođenje žena i djevojčica ostati neostvarivo sve dok traje humanitarna katastrofa; potiče EU i njegove države članice da riješe uzroke trenutačne humanitarne krize ulaganjem svih napora u povećanje humanitarne pomoći, primjenu rodno osjetljivog pristupa, ponovnu uspostavu likvidnosti i održavanje osnovnih socijalnih usluga; poziva na odmrzavanje afganistanske imovine i povećanje financijske potpore programima kao što su pomoć Glavne uprave Komisije za međunarodna partnerstva (DG INTPA), koja je usmjerena na osnovne potrebe i sredstva za život, te Uzajamni fond Svjetske banke za obnovu Afganistana; naglašava da bi humanitarna sredstva trebala biti dostupna preko funkcionalnog bankarskog sustava te da bi se na fleksibilan način trebala pružati vjerodostojnim nevladinim organizacijama i organizacijama u zajednici koje djeluju u Afganistanu, uključujući lokalne organizacije žena;

21. prima na znanje ponovno uspostavljenu minimalnu prisutnost delegacije EU-a u Kabulu na terenu u svrhu koordinacije humanitarne pomoći i praćenja humanitarne situacije; snažno ističe da to ne predstavlja priznanje talibanskog režima od strane EU-a;

22. žali zbog činjenice da su se 31. ožujka 2022. međunarodni donatori, uključujući EU i njegove države članice, obvezali da će izdvojiti samo 2,44 milijarde USD unatoč pozivu UN-a da se osigura 4,4 milijarde USD za UN-ov plan za humanitarnu pomoć 2022. kojim se pruža humanitarna pomoć u Afganistanu; potiče Komisiju da dodijeli odgovarajuća i posebna sredstva za programe i projekte u području prava žena kao dio sveobuhvatne i dugoročne predanosti podupiranju ljudskih prava i prava žena u Afganistanu te da ih provede;

23. ustraje u tome da je potreban neometan pristup humanitarnoj pomoći kako bi se osiguralo da dodijeljena sredstva doista dođu do pogođenih osoba; potiče EU i njegove države članice da u skladu s time preispitaju i prilagode postojeće mjere; podsjeća da humanitarna pomoć mora biti neutralna, nepristrana, humana i neovisna te da nikada ne bi smjela podlijegati nikakvim uvjetima; poziva Vijeće, Komisiju i ESVD da dosljedno prenose poruku da pružanje humanitarne pomoći nije vezano za pet mjerila Vijeća za suradnju s talibanima;

24. poziva EU i njegove države članice da u svjetlu donatorskog sastanka UN-a na visokoj razini o potpori humanitarnoj pomoći u Afganistanu, održanog 31. ožujka 2022., poduzmu daljnje korake kako bi humanitarna pomoć postala transparentnija i učinkovitija; stoga smatra da je ključno osigurati pristup humanitarnom financiranju s pomoću funkcionalnog bankarskog sustava kako bi se osigurala sredstva za pouzdane nevladine organizacije koje djeluju u zemlji;

25. pohvaljuje hrabrost djevojčica i žena koje sudjeluju u prosvjedima; poziva ESVD i Komisiju da surađuju s *de facto* vlastima u Afganistanu kako bi dobili informacije o tome gdje se nalaze aktivisti za prava žena koji su nestali i za koje se vjeruje da su pritvoreni te da zatraže njihovo trenutačno i bezuvjetno puštanje na slobodu; zahtijeva da talibani smjesta zaustave te proizvoljne i izvansudske prakse i osiguraju slobodu mirnog okupljanja i izražavanja;

26. poziva EU i njegove države članice da povećaju potporu aktivistima za prava žena u Afganistanu i u potpunosti provedu smjernice EU-a o borcima za ljudska prava, među ostalim osiguravanjem odgovornosti za kršenja putem privatnog i javnog zagovaranja pojedinačnih slučajeva;

27. poziva da se novom posebnom izvjestitelju UN-a za stanje ljudskih prava u Afganistanu osiguraju dostatna sredstva, stručno znanje i diplomatska potpora kako bi ispunio svoj mandat; poziva Vijeće UN-a za ljudska prava da uspostavi neovisno međunarodno istražno povjerenstvo s višegodišnjim mandatom i odgovarajućim resursima za dokumentiranje, prijavljivanje i prikupljanje dokaza o kršenjima, uključujući kršenja prava žena;

28. pozdravlja pokretanje Foruma afganistanskih žena na vodećim položajima; poziva Komisiju i ESVD da olakšaju organizaciju prve međunarodne konferencije afganistanskih žena kako bi se njihov glas čuo u Afganistanu i na međunarodnoj razini, ponovno izgradile mreže žena i na uključiviji način potpomogao rad Foruma afganistanskih žena na vodećim položajima; podupire osnivanje internetskog afganistanskog sveučilišta u egzilu, uz financijsku potporu EU-a;

29. poziva afganistanske parlamentarce, bivše vladine dužnosnike i aktiviste civilnog društva, posebno finaliste dodjele Nagrade Saharov za slobodu mišljenja za 2021., da aktivno surađuju s Izaslanstvom Europskog parlamenta za odnose s Afganistanom, relevantnim odborima i drugim tijelima kako bi se osiguralo da politika EU-a za potporu Afganistanu odgovara potrebama afganistanskog naroda;

30. podržava pozive afganistanskog civilnog društva, posebno one koje su uputili sudionici „Dana žena Afganistana" u Europskom parlamentu, da se *de facto* vlasti u Afganistanu pozove na odgovornost za prethodne zločine i da se ne zaborave njihova zlodjela;

31. nalaže svojoj predsjednici da ovu rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, zastupnicima u Nacionalnoj skupštini Afganistana, Vijeću Ujedinjenih naroda za ljudska prava i talibanskom političkom uredu u Dohi.